

11. 9. 2018

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Náhradní vozidlo a „plnění z povinného ručení“

Ve svém nálezu ze dne 7. srpna 2018 sp. zn. I. ÚS 3831/17 se Ústavní soud opět věnoval problematice náhrad z „povinného ručení“ při dopravní nehodě. Ačkoli téma nevypadá, že by mělo mít ústavněprávní rozměr, nesprávná rozhodovací praxe obecných soudů může mít velmi citelný dopad do jednoho ze základních práv, a to do práva vlastnického.

Poškozený přišel v důsledku jím nezaviněné nehody v březnu 2015 o osobní automobil. Viník autonehody byl pojištěn u Hasičské vzájemné pojišťovny, a. s. (v původním řízení žalovaná, v řízení před Ústavním soudem vedlejší účastnice). Poškozený si najal na dobu 23 dnů náhradní vozidlo za 32 200 Kč, neboť ho nutně potřeboval k dojíždění do zaměstnání a převážení dětí do školy, a poškozené vozidlo ponechal šest dnů odstavené na parkovišti za cenu 1 050 Kč. Jak náhradní vozidlo, tak i parkovací místo pronajal poškozenému stěžovateli (v původním řízení žalobce). Žalovaná pojišťovna zaplatila poškozenému za nájem vozidla 3 765 Kč a za nájem parkovacího místa 847 Kč. Své pohledávky z titulu nájemného za žalovanou postoupil poškozený smluvně stěžovateli. Mezi účastníky bylo v řízení před obecnými soudy sporné, zda lze dobu, po kterou poškozený užíval náhradní vozidlo, vnímat jako dobu přiměřenou. Hodnocení způsobené škody bylo poškozenému sděleno již následující den po nehodě s tím, škoda byla označena za totální. Pojistné z titulu náhrady škody za zničené vozidlo ve výši 230 000 Kč bylo poškozenému poskytnuto 30 dnů po nehodě.

Okresní soud v Ostravě žalobě stěžovatele z větší části vyhověl a rozhodl, že žalovaná pojišťovna je povinna mu zaplatit částku 25 100 Kč s příslušenstvím, co do částky 3 335 Kč byla žaloba zamítnuta. Při hodnocení nákladů vynaložených na náhradní vozidlo vyšel soud z konstantní judikatury Nejvyššího soudu (rozsudky sp. zn. 25 Cdo 232/2012 a 25 Cdo 3911/17), dle níž náleží poškozenému právo na náhradu účelně vynaložených nákladů na pronájem jiného vozidla, zejména po dobu opravy vlastního vozidla. V případě, že bylo při dopravní nehodě zničeno vozidlo v hodnotě 230 000 Kč a poškozený nebyl schopen si ze svých prostředků okamžitě zajistit jiné auto a pojistné plnění mu bylo poskytnuto až po měsíci, jeví se trvání nájmu jiného vozidla po dobu 23 dnů jako výdaj zcela účelný a přiměřený situaci tak, aby nedošlo na straně poškozeného ke zhoršení jeho postavení.

Odvolací Krajský soud v Ostravě však rozsudek soudu prvního stupně potvrdil pouze co do částky 8 785 Kč s příslušenstvím a ve zbytku (16 315 Kč) žalobu zamítl. Vyšel přitom z toho, že náhradní vozidlo bylo poškozeným účelně využíváno pouze po dobu devíti dnů, tedy do chvíle, kdy mu bylo emailem sděleno, že vozidlo opravováno nebude. Soud přitom odkázal na výše zmíněný rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 232/2012, podle něhož jakmile je objektivně zřejmé, že oprava poškozeného vozidla je nevhodná, a proto prováděna nebude, lze zásadně náklady nájmu náhradního vozidla považovat za účelné jen do doby, kdy je jisté, že oprava prováděna nebude. Nájemné za vozidlo po dobu delší již nelze považovat za účelný a nutný náklad vynaložený v příčinné souvislosti se vznikem škody.

Stěžovatel považoval závěr odvolacího soudu za absurdní, zkracující jej na právu na náhradu škody po viníkovi nehody a zasahující do jeho vlastnických práv, která mu garantuje čl. 11 Listiny základních práv a svobod.

Ústavní soud dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná. Podle náhledu Ústavního soudu je

třeba se v souvislosti s poskytnutím náhradního vozidla zamyslet nad tím, jaký je jeho smysl účel. Lze mít v zásadě za to, že podstatou náhradního vozidla je umožnit pojištěnci zachování určitého životního standardu v situaci, kdy dojde, ať již k částečnému či totálnímu poškození jeho vozidla. Poskytnutím náhradního vozidla nebude poškozený ponechán v tísní a bude mu umožněno vést, co do kvality, obdobný život, jako před dopravní nehodou.

Jak je patrné na právě projednávaném případě, právní názory na obdobné případy nejsou jednotné a je především na Nejvyšším soudu, aby se zabýval sjednocením judikatury v této oblasti. Bude se muset zejména vypořádat s tím, jakým způsobem ovlivňuje prohlášení pojišťovny o škodě způsobené na vozidle celkovou výši škody. Podle Ústavního soudu není výše škody v obdobných případech dána jen hodnotou zničeného vozidla, ale též náklady, které by poškozený nemusel vynaložit v případě, že by škodě nedošlo. Není tak důvodu, pro který by tyto náklady, jsou-li účelně vynaloženy, měl nést právě poškozený.

Výklad a aplikace práva nemohou být odtrženy od reálného života a musí zohlednit skutečnost, že ne každý poškozený je natolik solventní, aby si mohl dovolit zakoupit nové vozidlo, aniž by čekal na zaslání finančních prostředků od pojišťovny. Premisa odvolacího soudu by v podstatě mohla platit pouze v případě, že by soud zjišťoval majetkové poměry poškozeného a usoudil, že tento si může dovolit pořídit nové vozidlo, aniž by čekal na výplatu jistiny. V opačném případě trvá na straně poškozeného stav, kdy nemůže v důsledku dopravní nehody čerpat z užitků poskytovaných mu znehodnoceným vozidlem.

Ústavní soud je toho názoru, že se odvolací soud řádně a logicky nevypořádal nejen se všemi námitkami stěžovatele, ale též s právním názorem soudu prvního stupně. Právní argumentaci okresního soudu je dle Ústavního soudu nutno přiznat určitou relevanci a je na odvolacím soudu, aby ji buď potvrdil, nebo ji svými logickými argumenty vyvrátil. Odvolací soud tedy nepojal řešení případu komplexně ve všech souvislostech a jeho odůvodnění proto nelze považovat za řádné ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Stejně tak odvolací soud pochybil, když se nezabýval rozsahem skutečně způsobené škody, čímž zasáhl do vlastnického práva stěžovatele, jež je mu garantováno čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Úplný text nálezu je k dispozici >>> [zde](#).

JUDr. Tomáš Lichovník,
soudce Ústavního soudu

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Průlomový postup Ústavního soudu ve věci práva na zákonného soudce a spravedlivý proces](#)
- [Limity přístupu k Ústavnímu soudu při ustanovení procesního opatrovníka](#)
- [Judikatura ÚS ve věci udělování státního občanství](#)
- [Nález Pl. ÚS 2/25: když Ústavní soud dokáže být skutečným ochráncem lidské důstojnosti](#)
- [Mobilizace ozbrojených sil v ČR a postavení odmítačů boje: právní analýza a návrhy legislativních úprav](#)

- [Zákaz změny k horšímu \(reformace in peius\) se neuplatní u nákladových výroků](#)
- [Make Důvodová zpráva great again](#)
- [Nález Ústavního soudu k privilegovanému postavení pohledávek státu v insolvenčním řízení](#)
- [Další „válka“ soudů - tentokrát o tarifní hodnotě ve věcech neoprávněných zásahů do osobnostních práv](#)
- [Pravý souběh funkcí - Ústavní soud vyjasnil otázku kogentních limitů smluvní volnosti](#)